A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2015. július 16.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 2004/38/EK irányelv — A 13. cikk (2) bekezdése első albekezdésének a) pontja — Uniós polgár családtagjainak tartózkodási joga — Uniós polgár és harmadik országbeli állampolgár közötti házasság — A harmadik országbeli állampolgár tartózkodási jogának megtartása azt követően, hogy az uniós polgár távozott a fogadó tagállamból, majd felbontották a házasságot — A 7. cikk (1) bekezdésének b) pontja — Elegendő források — A harmadik országbeli állampolgár férj forrásainak figyelembevétele — A harmadik országbeli állampolgárok fogadó tagállamban való munkavállalási joga az elegendő források előteremtéséhez való hozzájárulás céljából”

A C-218/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a High Court (Írország) a Bírósághoz 2014. május 5-én érkezett, 2014. február 25-i határozatával terjesztett elő az előtte

Kuldip Singh,

Denzel Njume,

Khaled Aly

és

a **Minister for Justice and Equality**

között,

az **Immigrant Council of Ireland** részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, K. Lenaerts elnökhelyettes, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta (előadó), A. Ó Caoimh és J.-C. Bonichot tanácselnökök, A. Arabadjiev, M. Safjan, M. Berger, A. Prechal és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: M. Aleksejev tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. március 23-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: angol.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– K. Singh képviseletében C. O'Dwyer és R. Haughton Senior Counsels, P. Brazil Barrister-at-Law, J. Boyle és M. Griffin solicitors,

– D. Njume képviseletében M. Lynn és R. Haughton Senior Counsels, valamint P. Brazil és C. Stanley Barristers-at-Law,

– K. Aly képviseletében M. Lynn Senior Counsel, A. McMahon Barrister-at-Law és E. Lyons solicitor,

– az Immigrant Council of Ireland képviseletében P. Dillon Malone Senior Counsel, A. Lowry Barrister-at-Law, valamint H. Becker solicitor,

– Írország képviseletében E. Creedon és G. Samuel, meghatalmazotti minőségben, segítőik: D. Conlan Smyth Senior Counsel és F. O'Sullivan Barrister-at-Law,

– a dán kormány képviseletében C. Thorning és M. Wolff, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében T. Papadopoulou, meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében L. Banciella Rodríguez-Miñón, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében V. Kaye, meghatalmazotti minőségben, segítői: B. Lask és G. Facenna Barristers-at-Law,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin, J. Tomkin és C. Tufvesson, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2015. május 7-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.) 7. cikke (1) bekezdése b) pontjának és 13. cikke (2) bekezdése első albekezdése a) pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a K. Singh, D. Njume és K. Aly, valamint a Minister for Justice and Equality (a továbbiakban: miniszter) között az érintettek azon kérelmeinek utóbbi hatóság általi megtagadása tárgyában folyamatban lévő három eljárás keretében terjesztették elő, amelyben Írország területén való tartózkodási joguk házasságuk felbontását követő megtartását kérték.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2004/38 irányelv (15) preambulumbekezdése értelmében:

„A családtagok részére jogi védelmet kell nyújtani azokra az esetekre, ha az uniós polgár meghal, ha válásra, a házasság érvénytelenítésére vagy a regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetésére kerül sor. Tekintettel a családi életre és az emberi méltóságra, és bizonyos feltételek mellett a visszaélések elkerülésére, intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy ilyen esetben azok a családtagok, akik már a fogadó tagállam területén tartózkodnak, kizárólag személyes alapon megtarthassák tartózkodási jogukat.”

4 Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” című 2. cikke a következőket mondja ki:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1. »uniós polgár«: egy tagállam állampolgárságával rendelkező bármely személy;

2. »családtag«:

   a) a házastárs;

   [...]

3. »fogadó tagállam«: az a tagállam, ahova az uniós polgár költözik azért, hogy a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát gyakorolja.”

5 Az említett irányelv „Kedvezményezettek” című 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ezt az irányelvet kell alkalmazni mindazokra az uniós polgárokra, akik olyan tagállamba költöznek, vagy olyan tagállamban tartózkodnak, amelynek nem állampolgárai, valamint az őket kísérő vagy hozzájuk csatlakozó, a 2. cikk 2. pontjában meghatározott családtagjaikra.”

6 Ugyanezen irányelvnek a „Tartózkodás joga három hónapot meghaladóan” című 7. cikke (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamennyi uniós polgárt megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén három hónapot meghaladó időtartamra, ha:

a) munkavállalók vagy önálló vállalkozók a fogadó tagállamban; vagy

b) elegendő forrásokkal rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek indokolatlan terhet [helyesen: ne jelentsenek terhet] a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt, és a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek; vagy

c) – tanulmányok folytatásának fő céljából, ideértve a szakképzést is, beiratkoztak egy magán- vagy közoktatási intézménybe, amelyet a fogadó tagállam akkreditált vagy tart fenn jogszabályai vagy közigazgatási gyakorlata alapján, és

– teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó tagállamban, és nyilatkozattal vagy választásuk szerint más azzal egyenértékű eszközzel bizonyítják a megfelelő [helyesen: illetékes] nemzeti hatóságnál, hogy elegendő forrással rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy a tartózkodásuk időtartama alatt ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére; vagy

d) az a), b) vagy c) pontban meghatározott feltételeket teljesítő uniós polgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagok.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tartózkodás jogát ki kell terjeszteni azokra a családtagokra, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és az uniós polgárt kísérik vagy hozzá csatlakoznak a fogadó tagállamban, feltéve hogy az uniós polgár megfelel az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontjában említett feltételeknek.”

7 A 2004/38 irányelvnek „A családtagok tartózkodási jogának megtartása az uniós polgár halála vagy távozása esetén” című 12. cikke a következőket mondja ki:

„(1) A második albekezdés sérelme nélkül, az uniós polgár halála vagy a fogadó államból [helyesen: tagállamból] történő távozása nem érinti azon családtagjainak tartózkodási jogát, akik valamelyik tagállam állampolgárai.

A huzamos tartózkodási jog elnyeréséhez az érintett személyeknek teljesíteniük kell a 7. cikk (1) bekezdésének a), b), c), vagy d) pontjában foglalt feltételeket.

(2) A második albekezdés sérelme nélkül, az uniós polgár halála nem vonja maga után azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és akik a fogadó tagállamban az uniós polgár halálát megelőzően legalább egy évig mint családtagok tartózkodtak.

A huzamos tartózkodási jog elnyeréséig az érintett személyek tartózkodási joga továbbra is attól a követelménytől függ, hogy bizonyítsák, hogy munkavállalók vagy önálló vállalkozók, vagy elegendő forrással rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk ideje alatt, és teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó tagállamban, vagy a fogadó tagállamban már beilleszkedett olyan család tagjai, amelynek egyik tagja megfelel ezeknek a feltételeknek. Az »elegendő forrást« a 8. cikk (4) bekezdése határozza meg.

Ezek a családtagok kizárólag személyes alapon tartják meg tartózkodási jogukat.

(3) Az uniós polgárnak a fogadó tagállamból történő távozása vagy halála nem vonja maga után gyermekei, vagy a felügyeleti jogot gyakorló szülő tartózkodási jogának elvesztését, állampolgárságukra tekintet nélkül, ha a gyermekek a fogadó tagállamban tartózkodnak, és ott egy oktatási intézménybe tanulmányok folytatása céljából beiratkoztak, tanulmányaik befejezéséig.”

8 A 2004/38 irányelvnek „A családtagok tartózkodási jogának megtartása válás, a házasság érvénytelenítése vagy a regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetése esetén” című 13. cikke (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A második albekezdés sérelme nélkül a válás, az uniós polgár házasságának érvénytelenítése vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolatának megszüntetése nem érinti azon családtagjainak tartózkodási jogát [helyesen: a házasság felbontása, érvénytelenítése vagy a 2. cikk

2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetése nem vonja maga után valamely uniós polgár azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését], akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, ha:

a) a válásnak, a házasság érvénytelenítésének vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetésének kezdeményezését megelőzően [helyesen: a házasság felbontására vagy a házasság érvénytelenítésére irányuló bírósági eljárást, vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetését megelőzően] a házasság vagy a regisztrált élettársi kapcsolat legalább három évig fennállt, ebből egy [helyesen: legalább egy] évig a fogadó tagállamban […]

[...]

A huzamos tartózkodási jog elnyeréséig az érintett személyek tartózkodási joga továbbra is attól a követelménytől függ, hogy bizonyítani tudják, hogy munkavállalók vagy önálló vállalkozók, vagy elegendő forrással rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk ideje alatt, és teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó tagállamban, vagy a fogadó tagállamban már beilleszkedett olyan család tagjai, amelynek egyik tagja megfelel ezeknek a feltételeknek. Az »elegendő forrást« a 8. cikk (4) bekezdése határozza meg.

Ezek a családtagok kizárólag személyes alapon tartják meg tartózkodási jogukat."

9 Az említett irányelvnek „A tartózkodási jog megtartása" címet viselő 14. cikke (2) bekezdése a következőt mondja ki:

„Az uniós polgárok és családtagjaik mindaddig rendelkeznek a 7., 12. és 13. cikkben előírt tartózkodási joggal, amíg megfelelnek az azokban meghatározott feltételeknek.

[...]"

Az ír jog

10 A 2004/38 irányelv rendelkezéseit az ír jogba az Európai Közösségekről (személyek szabad mozgása) szóló 2006. évi rendelet (European Communities [Free Movement of Persons] Regulations 2006, SI 2006, 656. sz., a továbbiakban: 2006. évi rendelet) ülteti át.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

Az első alapeljárás

11 K. Singh indiai állampolgár, aki 2002. február 6-án tanulmányok folytatása céljából való tartózkodásra jogosító vízummal érkezett Írországba, és attól kezdve jogszerűen tartózkodott ebben a tagállamban.

12 2005. november 11-én K. Singh házasságot kötött egy lett állampolgárral, aki jogszerűen dolgozott és tartózkodott Írországban. Az e házasságból 2007. december 3-án született gyermek szintén lett állampolgár.

13 A Metock és társai ítélet (C-127/08, EU:C:2008:449) kihirdetését követően és a 2004/38 irányelv rendelkezéseinek megfelelően K. Singh ötéves engedélyt kapott Írországban való tartózkodásra olyan uniós polgár házastársaként, aki ebben a tagállamban tartózkodik, és ott gyakorolja az EUM-Szerződésben foglalt jogait.

14 K. Singh felesége különböző állásokat betöltve 2004-től 2009 júniusáig folyamatosan munkaviszonyban állt.

15 A 2009-es év során K. Singh a 2009. május 29-i, eredetileg 10 éves időtartamra létrejött franchise szerződés alapján partnerével közösen pizzériát nyitott és üzemeltett Írországban. Ezt követően K. Singh biztosította családja szükségleteinek pénzügyi fedezetét, mivel felesége otthon maradt gondozni a házaspár fiát.

16 A Singh házaspár kapcsolatában felmerült problémák miatt K. Singh felesége 2010 februárjában távozott Írországból, majd 2010 szeptemberében Lettországban a házasság felbontására irányuló eljárást indított. A házasságot 2011. május 12-i hatállyal felbontották.

17 A házasság felbontását követően a miniszterhez benyújtott 2011. december 14-i kérelmében K. Singh a 2004/38 irányelv és az irányelvet átültető nemzeti intézkedések alapján a tartózkodási engedélyének megtartását, valamint huzamos írországi tartózkodásra jogosító engedély kiállítását kérte arra hivatkozva, hogy korábban házasságot kötött egy uniós polgárral, továbbá egy uniós polgár édesapja és megfelel az előírt jogszabályi feltételeknek, mivel házassága legalább három évig fennállt, ebből egy évig Írországban. K. Singh ezen időszak alatt vagy önálló vállalkozó, vagy munkavállaló volt.

18 2012. április 30-i határozatával a miniszter elutasította e kérelmeket, különösen a következő indokokra hivatkozva:

„[...] mivel [az Ön volt felesége] 2010-ben távozott [Írország] területéről, úgy kell tekinteni, hogy a felesége már nem gyakorolja e tagállamban az Európai Unióról szóló szerződésekből származó jogait a [2006. évi] rendelet 6. cikke (2) bekezdésének b) pontja alkalmazásában, és [e rendelet] 6. cikke értelmében már nem rendelkezik tartózkodási joggal ebben a tagállamban. Következésképpen a 2006. évi rendelet említett 6. cikke (2) bekezdése b) pontja rendelkezéseinek alkalmazásában Ön nem rendelkezik a [volt feleségét] megillető tartózkodási jogból eredő származékos tartózkodási joggal.”

19 K. Singh megtámadta e határozatot arra hivatkozva, hogy a 2006. évi rendeletnek a 2004/38 irányelv 13. cikkét átültető 10. cikke alapján saját jogon is rendelkezik tartózkodási joggal Írországban.

20 2012. november 12-i levelében a miniszter jogorvoslati osztálya kérelme elutasításáról tájékoztatta K. Singhet.

21 Ugyanakkor K. Singh különleges helyzetére tekintettel ugyanebben a levélben kivételes intézkedésként egyéves megújítható időtartamra engedélyezték az érintett számára az Írországban való tartózkodást, aminek köszönhetően K. Singh munkavállalási engedély nélkül is az országban tartózkodhatott és dolgozhatott. A nemzeti jog értelmében így K. Singh kereskedelmi tevékenységet folytathatott e tagállamban.

A második alapeljárás

22 D. Njume, aki állítása szerint kameruni állampolgár, 2004. január 6-án menedékjog iránti kérelmet nyújtott be Németországban.

23 D. Njume azt állítja, hogy 2005 januárjában találkozott egy német állampolgárral, akivel egy párt alkottak, majd mintegy 18 hónapon keresztül Eslohében (Németország) élt.

24 D. Njume jogellenesen utazott be Írországba, ahol 2006. szeptember 4-én menedékjog iránti kérelmet nyújtott be. 2007. január 4-én D. Njume és párja házasságot kötött Cork (Írország) anyakönyvi hivatalában.

25 A Metock és társai ítélet (C-127/08, EU:C:2008:449) kihirdetését követően és a 2004/38 irányelv rendelkezéseinek megfelelően D. Njume a 2008. december 3-i határozattal ötéves írországi tartózkodásra jogosító engedélyt kapott olyan uniós polgár házastársaként, aki ebben a tagállamban tartózkodott, és ott gyakorolta az EUM-Szerződésben megállapított jogait. Az ezen, 2007. október 11-ére visszamenő hatályú tartózkodási engedély mellett tartózkodási kártyát is kiállítottak.

26 D. Njume ezt követően munkát talált, és állítása szerint feleségével 2006 végétől egészen 2011 januárjáig Írországban éltek, eltekintve az Egyesült Királyságban annak céljából tett három, egyenként tíznapos látogatástól, hogy az érintett felesége ott munkát keressen. D. Njume állítása szerint 2008 és 2011 között saját keresetéből támogatta feleségét.

27 A miniszter egy 2011. február 25-i levél útján értesült arról, hogy D. Njume felesége 2011 elején távozott Írországból és visszatért Németországba. 2011. március 25-i levelében D. Njume arra hivatkozott, hogy a 2006. évi rendeletnek a 2004/38 irányelv 12. cikkét átültető 9. cikke értelmében azt követően is megtartja tartózkodási jogát Írországban, hogy az uniós polgár távozott e tagállamból.

28 2011. június 14-én D. Njume felesége a házasság felbontását kérte az Egyesült Királyságban.

29 2011. július 12-i levelében a miniszter arról tájékoztatta D. Njumét, hogy a 2006. évi rendelet 9. cikke nem alkalmazható a helyzetére. 2011. július 22-i levelében D. Njume értesítette a minisztert a házasság felbontása iránti említett kérelemről.

30 2011. december 21-én a High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Egyesült Királyság) közbenső ítéletet hozott, amelyben megállapította, hogy annak időpontjában D. Njume és felesége állításuk szerint „legalább két éven át folyamatosan külön éltek egymástól a [házasság felbontása iránti] kérelem benyújtását közvetlenül megelőző időszakban”. A jogerős ítéletet 2012. március 28-án hozták meg.

31 A házasság felbontását követően D. Njume a 2006. évi rendeletnek a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdését átültető 10. cikke alapján írországi tartózkodási jogának megtartását kérte.

32 2012. szeptember 21-i határozatával a miniszter e rendelet 10. cikkének (2) bekezdése alapján megtagadta D. Njume számára e tartózkodási jog megadását.

33 A nemzeti jognak megfelelően egy 2013. szeptember 12-i határozattal hároméves megújítható időtartamra, 2016. szeptember 12-éig engedélyezték D. Njume számára az Írországban való tartózkodást.

A harmadik alapeljárás

34 K. Aly egyiptomi állampolgár, aki 2007. március 14-én érkezett Írországba az e tagállamban 2007. június 14-éig való tartózkodásra jogosító turistavízummal. 2007. július 12-én K. Aly házasságot kötött egy litván állampolgárral az említett tagállamban. 2008. augusztus 21-én a 2006. évi rendelet alapján 2008. február 3-ára visszamenő hatállyal tartózkodási kártyát állítottak ki az érintett számára. Ez a kártya öt évig, 2013. február 2-áig volt érvényes.

35 K. Aly felesége 2004. május 1-jétől 2009 januárjáig dolgozott Írországban, amikor a gazdasági visszaesés miatt elvesztette állását. A feleség 2009 júniusáig részesült munkanélküli ellátásban. Az Aly házaspár K. Aly keresetéből élt, amíg a férfi felesége munkát keresett. 2011 márciusában a feleség az Egyesült Királyságba ment azért, hogy ott rövidebb időre munkát vállaljon.

36 2012. augusztus 14-i levelében K. Aly arról tájékoztatta az Irish Naturalisation and Immigration Service-t (Ír Állampolgársági és Bevándorlási Szolgálat, a továbbiakban: INIS), hogy a házaspár különvált az azt követő hat hónapon belül, hogy felesége munkavállalás céljából Londonba (Egyesült Királyság) utazott. A feleség Londonban kívánt maradni, K. Aly azonban nem akart oda költözni.

37 2012. október 3-i levelében az INIS arról tájékoztatta K. Alyt, hogy vissza kívánja vonni az érintett írországi tartózkodási engedélyét, és felkérte az észrevételei benyújtására.

38 2012. október 15-i levelében K. Aly tájékoztatta az INIS-t arról, hogy Litvániában a házasság felbontására irányuló eljárás indult, és rövidesen meghozzák a házasság felbontását kimondó ítéletet. K. Aly kifejtette, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikke alapján jogosult az Írországban való tartózkodásra.

39 2012. november 12-i határozatával (a továbbiakban: vitatott határozat) az INIS visszavonta K. Aly írországi tartózkodási engedélyét. E határozat különösen a következőket tartalmazta:

„Meg kell továbbá jegyezni, hogy az [Ön felesége] elhagyta az állam területét, és ott hosszú ideje már nem gyakorolja az Európai Unióról szóló szerződésekből származó jogait a [2006. évi rendelet] 6. cikkének (2) bekezdésének megfelelően. Felhívjuk a figyelmét arra, hogy ebből fakadóan már nem állnak fenn az Ön számára kiállított tartózkodási engedély alapjául szolgáló indokok, mivel Ön nem rendelkezik többé a [2006. évi rendelet] rendelkezésein alapuló származékos joggal attól az időponttól fogva, hogy uniós polgár házastársa már nem gyakorolja az állam területén az Európai Unióról szóló szerződésekből fakadó jogait. A [2006. évi rendelet] 10. cikkének (2) bekezdése a tartózkodási jog saját jogon és személyes alapon való megtartására vonatkozik a házasság felbontása esetén, ugyanakkor mivel az Ön házasságát még nem bontották fel, és nem rendelkezik tartózkodási joggal azon időponttól fogva, hogy [a felesége] már nem gyakorolja Írországban az uniós szerződésekből fakadó jogait, nem jogosult e jog megtartására.”

40 A vitatott határozat közlését követően K. Aly az előírtaknak megfelelően megjelent az illetékes bevándorlási hatóságok előtt, és egy tisztviselő érvénytelenítette a tartózkodási kártyáját. E tisztviselő emellett felvette a kapcsolatot K. Aly munkáltatójával, hogy megakadályozza K. Alyt a további munkavégzésben.

41 2012. december 10-én a High Court elfogadta a K. Aly által a vitatott határozattal szemben benyújtott bírósági felülvizsgálati kérelmet.

42 Amíg ez az eljárás folyamatban van, a 2012. december 17-i határozattal ideiglenes engedélyt biztosítottak K. Aly részére írországi munkavállalás és tartózkodás céljából.

43 2013. március 12-én a litván hatóságok megküldték az érintettek számára a bontóítéletet.

44 E körülmények között a High Court úgy döntött, hogy a három alapeljárásban felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Amennyiben az uniós polgár és az uniós polgársággal nem rendelkező személy közötti házasságot azt követően bontják fel, hogy az uniós polgár távozik abból a fogadó tagállamból, ahol gyakorolta uniós jogait, és amennyiben alkalmazni kell a 2004/38/EK irányelv 7. cikkét és 13. cikke (2) bekezdés[e első albekezdésének] a) pontját, akkor ezt követően a harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy megtartja-e a fogadó tagállamban a tartózkodási jogát? Ha a válasz „nem”, akkor a nem uniós polgár jogosult-e a házasság felbontását megelőző időszakban a fogadó tagállamban tartózkodni azt követően, hogy az uniós polgár távozott a fogadó tagállamból?

2) Teljesülnek-e a 2004/38/EK irányelv 7. cikke (1) bekezdése b) pontjának követelményei akkor, amikor az uniós polgár házastárs részben az uniós polgársággal nem rendelkező házastársának forrásai alapján állítja azt, hogy az irányelv 8. cikkének (4) bekezdése szerinti elegendő forrással rendelkezik?

3) Amennyiben a második kérdésre a válasz „nem”, akkor a[z alapügy felpereseihez] hasonló személyek jogosultak-e az (irányelvtől eltérő) uniós jog értelmében munkavállalásra a fogadó tagállamban annak érdekében, hogy biztosítsák az irányelv 7. cikke szerinti „elegendő forrásokat”, vagy hozzájáruljanak azokhoz?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes megjegyzések

45 A jelen ügy három harmadik országbeli állampolgárt érint, akik az Írországban élő és ott munkát vállaló uniós polgárokkal kötött házasságukat követően a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján az uniós polgárt a fogadó tagállamban kísérő vagy hozzá csatlakozó házastársként három hónap és öt év közötti időszakokra szóló tartózkodási jogot szereztek ebben a tagállamban.

46 E három alapügyben nem vitatott, hogy ezen időtartam letelte előtt az uniós polgár házastárs távozott Írország területéről, hogy valamely másik tagállamba költözzön, a harmadik országbeli állampolgár házastárs ugyanakkor Írországban maradt.

47 Szintén nem vitatott, hogy röviddel a távozásukat követően az uniós polgár házastársak a házasság felbontása iránti kérelmeket nyújtottak be, amelyek nyomán az ezen uniós polgárok és az érintett harmadik országbeli állampolgárok közötti házasságok megszűnését kimondó bírósági ítéletek születettek.

Az első kérdésről

48 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező volt házastársa, akinek a házassága a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindítását megelőzően legalább három évig fennállt, ebből legalább egy évig a fogadó tagállamban, az említett rendelkezés alapján megtarthatja tartózkodási jogát e tagállamban, ha a házasság felbontását megelőzően az uniós polgár házastárs távozott ebből a tagállamból.

49 Ezért pontosítani kell, hogy melyek a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdése a) pontja alkalmazásának feltételei, és különösen, hogy ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően a harmadik országbeli állampolgár uniós polgár házastársának a fogadó tagállamban kell-e tartózkodnia a házasság felbontásának kimondásáig ahhoz, hogy ez a harmadik országbeli állampolgár hivatkozhasson az említett irányelv 13. cikkének (2) bekezdésére.

50 Ami a harmadik országok azon állampolgárainak fogadó tagállamban való tartózkodási jogát illeti, akik valamely uniós polgár családtagjai, először is fontos emlékeztetni arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a 2004/38 irányelv által a harmadik országbeli állampolgárok számára biztosított jogok nem ezen állampolgárok önálló jogai, hanem az uniós polgár szabad mozgáshoz való jogának gyakorlásából származtatott jogok. E származékos jogok célja és igazolása azon a megállapításon alapul, hogy az ilyen jogok el nem ismerése sértheti az uniós polgár szabad mozgását azáltal, hogy visszatartja őt a fogadó tagállamba való beutazáshoz és az ott-tartózkodáshoz fűződő jogainak a gyakorlásától (lásd ebben az értelemben: O. és B. ítélet, C-456/12, EU:C:2014:135, 36. és 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a 2004/38 irányelv a tagállamokba való beutazás, illetve az ott-tartózkodás jogát nem biztosítja a harmadik államok valamennyi állampolgára számára, hanem csupán azokat illetik meg e jogok, akik a szabad mozgáshoz való jogát az állampolgársága szerinti tagállamon kívüli más tagállamban való letelepedés útján gyakorló uniós polgárnak az ezen irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett családtagjai (Iida-ítélet, C-40/11, EU:C:2012:691, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

52 Emellett a 2004/38 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése az irányelvben foglalt kedvezményekben való részesülés feltételéül szabja, hogy az olyan uniós polgár családtagja, aki olyan tagállamba költözik, vagy olyan tagállamban tartózkodik, amelynek nem állampolgára, az uniós polgárt kísérje, vagy hozzá csatlakozzon (lásd: Iida-ítélet, C-40/11, EU:C:2012:691, 61. pont).

53 A 2004/38 irányelvnek a három hónapot meghaladó tartózkodásra vonatkozó 7. cikke szintén előírja, hogy az adott tagállam állampolgárságával nem rendelkező uniós polgár családtagjai e polgárt „kísérjék”, vagy hozzá „csatlakozzanak” e fogadó tagállamban, ahhoz, hogy ott tartózkodási jog illesse meg őket (Metock és társai ítélet, C-127/08, EU:C:2008:449, 86. pont).

54 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy azon feltétel alatt, hogy a harmadik országbeli állampolgár az uniós polgárt kísérje vagy hozzá csatlakozzon, nem a házastársak közös háztartásban való együttlakásának kötelezettségét kell érteni, hanem azt, hogy mindkettőjüknek azon tagállamban kell maradniuk, ahol az uniós polgár házastárs a szabad mozgáshoz való jogát gyakorolja (lásd ebben az értelemben: Ogieriakhi-ítélet, C-244/13, EU:C:2014:2068, 39. pont).

55 Tehát azon harmadik országbeli állampolgárok, akik valamely uniós polgár családtagjai, csak e polgár tartózkodási helye szerinti fogadó tagállamban hivatkozhatnak a 2004/38 irányelv szerinti tartózkodási jogra, más tagállamban azonban nem (lásd ebben az értelemben: Iida-ügyben hozott ítélet, C-40/11, EU:C:2012:691, 63. és 64. pont).

56 Ezenfelül a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése elismeri a fogadó tagállamban való, három hónapot meghaladó tartózkodás jogát valamely uniós polgár azon családtagjai számára, akik valamely harmadik ország állampolgárai, és ezt az uniós polgárt kísérik vagy hozzá csatlakoznak ebben a tagállamban, feltéve hogy az említett uniós polgár maga megfelel az ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének a), b) vagy c) pontjában említett feltételeknek.

57 Végül a 2004/38 irányelv 14. cikkének (2) bekezdése értelmében az uniós polgár családtagjai az ezen irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján csak akkor tarthatják meg a fogadó tagállam területén való tartózkodási jogukat, ha megfelelnek az e rendelkezésben meghatározott feltételeknek.

58 Ebből az következik, hogy amennyiben az alapügyek felpereseinek feleségeihez hasonló helyzetben lévő uniós polgár távozik a fogadó tagállam területéről és valamely másik tagállamba vagy harmadik országba költözik, ezen uniós polgár harmadik országbeli állampolgár házastársa már nem felel meg azoknak a feltételeknek, amelyek mellett a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján tartózkodási joggal rendelkezne a fogadó tagállamban. Ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy ha az uniós polgár távozását követően felbontják a házasságot, az említett házastárs a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdését képező a) pontja alapján rendelkezik-e tartózkodási joggal, és ha igen, milyen feltételek mellett.

59 A 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének a) pontja alapján a házasság felbontása nem vonja maga után valamely uniós polgár azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, ha „a [házasság felbontására irányuló bírósági eljárást] megelőzően a házasság […] legalább három évig fennállt, ebből egy [helyesen: legalább egy] évig a fogadó tagállamban”.

60 Ez a rendelkezés tehát megfelel az említett irányelv (15) preambulumbekezdésében kimondott azon célnak, amely szerint a családtagok részére jogi védelmet kell nyújtani azokra az esetekre, ha az uniós polgár meghal, ha a házasság felbontására, a házasság érvénytelenítésére vagy a regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetésére kerül sor, továbbá intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy ilyen esetben azok a családtagok, akik már a fogadó tagállam területén tartózkodnak, kizárólag személyes alapon megtarthassák tartózkodási jogukat.

61 Az említett rendelkezésben található, egyrészt a „fogadó tagállamra” való utalás – amelyet a 2004/38 irányelv 2. cikkének 3. pontja csak az uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogára hivatkozással határoz meg –, másrészt a „házasság felbontására irányuló bírósági eljárás” elindítására utalás szükségképpen maga után vonja, hogy az uniós polgár harmadik országbeli állampolgár házastársa csak a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének a) pontja alapján, és csak akkor tarthatja meg tartózkodási jogát, ha a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindításának időpontjában az említett állampolgár tartózkodási helye szerinti tagállam a 2004/38 irányelv 2. cikkének 3. pontja szerinti „fogadó tagállamnak” minősül.

62 Azonban nem ez a helyzet akkor, ha az uniós polgár még egy ilyen eljárás elindítása előtt távozik a házastársa tartózkodási helye szerinti tagállamból, hogy valamely másik tagállamba vagy harmadik országba költözzön. Ebben az esetben ugyanis a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján az uniós polgár távozásakor megszűnik a harmadik országbeli állampolgár tartózkodáshoz való származékos joga, amely így többé nem tartható meg az ezen irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének a) pontja alapján.

63 Ezért ha a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindításának időpontjában az uniós polgár harmadik országbeli állampolgár házastársa tartózkodási joggal rendelkezik a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján, akkor – ezen irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdését képező a) pontja alapján – megtartja ezt a jogot mind a házasság felbontására irányuló eljárás ideje alatt, mind a házasság felbontásának kimondását követően, feltéve hogy teljesülnek az említett irányelv 13. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt feltételek.

64 Mindamellett a három alapeljárásban az érintett harmadik országbeli állampolgárok uniós polgár házastársai távoztak a fogadó tagállamból és valamely másik tagállamba költöztek még azt megelőzően, hogy elindították volna a házasság felbontására irányuló eljárást.

65 A jelen ítélet 58. pontjából kitűnik, hogy az uniós polgár távozását követően a harmadik országbeli állampolgár házastárs többé nem felel meg azoknak a feltételeknek, amelyek mellett a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján tartózkodási joggal rendelkezne a fogadó tagállamban.

66 Ezért meg kell állapítani, hogy a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdése értelmében a harmadik országbeli állampolgár uniós polgár házastársának a fogadó tagállamban kell tartózkodnia a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindításáig ahhoz, hogy e harmadik országbeli állampolgár ezen irányelv 13. cikkének (2) bekezdése alapján megtarthassa tartózkodási jogát e tagállamban.

67 Ebből az következik, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának 27. pontjában rámutatott – az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között az uniós polgár házastárs távozásával már megszűnik a fogadó tagállamban maradó harmadik országbeli állampolgár házastárs tartózkodási joga. Márpedig a házasság felbontása iránti későbbi kérelem sem eredményezheti e jog újraéledését, mivel a 2004/38 irányelv 13. cikke csupán a fennálló tartózkodási jog „megtartásáról” beszél.

68 Mindez ugyanakkor nem zárja ki, hogy az esetleg kiterjedtebb védelmet nyújtó nemzeti jog alapján az alapügyben szóban forgóhoz hasonló körülmények között – ahogy az a jelen esetben is történt – engedélyezzék valamely harmadik országbeli állampolgár további tartózkodását az érintett tagállamban (lásd ebben az értelemben: Melloni-ítélet, C-399/11, EU:C:2013:107, 60. pont).

69 Végül az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a három alapeljárás felperesei a házasságuk felbontását követően a nemzeti jog alapján ideiglenes engedélyben részesültek Írországban való tartózkodás és munkavállalás céljából, és ezen elvileg megújítható engedély révén továbbra is jogszerűen tartózkodhattak ebben a tagállamban.

70 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező volt házastársa, akinek a házassága a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindítását megelőzően legalább három évig fennállt, ebből legalább egy évig a fogadó tagállamban, az említett rendelkezés alapján nem tarthatja meg tartózkodási jogát e tagállamban, ha a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindítását megelőzően az uniós polgár házastárs távozott az említett tagállamból.

A második kérdésről

71 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az uniós polgár elegendő forrásokkal rendelkezik önmaga és családtagjai számára ahhoz, hogy ne jelentsen terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásának időtartama alatt, ha e források részben a harmadik országbeli állampolgár házastárstól származnak.

72 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a három alapeljárásban az uniós polgár házastárs fogadó tagállamból való távozását megelőzően volt olyan időszak, amikor ez az uniós polgár nem dolgozott e tagállamban, sőt, a harmadik országbeli állampolgár házastárs támogatta a családot az említett tagállamban folytatott tevékenységéből származó jövedelemből.

73 A 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjából, valamint (2) bekezdéséből az következik, hogy egy másik tagállam területén tartózkodó, munkaviszonyban nem álló, illetve önálló vállalkozóként nem tevékenykedő uniós polgárt kísérhetnek, vagy hozzá csatlakozhatnak családtagjai állampolgárságuktól függetlenül, amennyiben az uniós polgár megfelelő anyagi fedezettel rendelkezik önmaga és családtagjai számára, és a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkezik (Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítélet, C-310/08, EU:C:2010:80, 28. pont).

74 Márpedig a Bíróság korábban már kimondta, hogy az e rendelkezésben szereplő azon kifejezést, hogy elegendő anyagi fedezettel „rendelkeznek”, úgy kell értelmezni, hogy elegendő, ha az uniós polgárok ilyen fedezettel rendelkeznek, e rendelkezés a legcsekélyebb mértékben sem írja elő a fedezet eredetét, és ezt a fedezetet például harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy is biztosíthatja (lásd: Alokpa és Moudoulou ítélet, C-86/12, EU:C:2013:645, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

75 Ugyanis, amint azt a Bíróság már szintén megállapította, az anyagi fedezet elegendő voltára vonatkozó feltétel olyan értelmezése, miszerint az érintettnek saját magának kell rendelkeznie e forrásokkal, anélkül hogy e tekintetben hivatkozhatna az őt kísérő családtagjának forrásaira, a 2004/38 irányelv által megszabott feltételt még kiegészítené a fedezet eredetére vonatkozó előírással, ami az EUMSZ 21. cikk által biztosított szabad mozgás és tartózkodás alapvető jogának gyakorlásába való aránytalan beavatkozás lenne, mivel nem szükséges a kitűzött cél – azaz a tagállamok költségvetése védelmének – megvalósításához (lásd ebben az értelemben: Zhu és Chen ítélet, C-200/02, EU:C:2004:639, 33. pont).

76 Ebből az következik, hogy a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt, az elegendő forrásokra vonatkozó feltétel abban az esetben is teljesül, ha az uniós polgár rendelkezésére álló fedezet egy részének forrása a harmadik országbeli állampolgár házastárs e tagállamban folytatott tevékenységéből származó jövedelem.

77 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az uniós polgár akkor is elegendő forrásokkal rendelkezik önmaga és családtagjai számára ahhoz, hogy ne jelentsen terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásának időtartama alatt, ha e források részben a harmadik országbeli állampolgár házastárstól származnak.

A harmadik kérdésről

78 A második kérdésre adott válaszra tekintettel nem szükséges válaszolni a harmadik kérdésre.

A költségekről

79 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 13. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az uniós polgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező volt házastársa, akinek a házassága a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindítását megelőzően legalább három évig fennállt, ebből legalább egy évig a fogadó tagállamban, az említett rendelkezés alapján nem tarthatja meg tartózkodási jogát e tagállamban, ha a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindítását megelőzően az uniós polgár házastárs távozott az említett tagállamból.

2) A 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy az uniós polgár akkor is elegendő forrásokkal rendelkezik önmaga és családtagjai számára ahhoz, hogy ne jelentsen terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásának időtartama alatt, ha e források részben a harmadik országbeli állampolgár házastárstól származnak.

Aláírások